

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо особливих вимог до планування
безбар'єрності під час відбудови (капітального
ремонту та реконструкції чи нового будівництва)
багатоквартирних будинків

КИЇВСЬКА
ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ
МІСТОБУДУВАННЯ
ТА АРХІТЕКТУРИ

ЛІГА —
СИЛЬНИХ

ЗМІСТ

- ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
- КВАРТАЛИ БАГАТОКВАРТИРНОЇ ЗАБУДОВИ
- ВХІДНА ГРУПА ДО БУДИНКУ
- ОБЛАШТУВАННЯ ВСЕРЕДИНІ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ
- ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації розроблено відповідно до сучасних вимог формування інклюзивного підходу в будівництві/реконструкції чи капітального ремонту багатоквартирних будинків.

Наведені приклади схем є типовими рішеннями, які можна використовувати під час реконструкції й відновлення зруйнованих багатоквартирних будинків проведення капітальних ремонтів та під час зведення нових.

Відповідно до наведених рекомендацій багатоквартирні будинки мають бути пристосовані для маломобільних груп населення, а саме:

- оснащені рівномірним та достатньо яскравим освітленням для виявлення всіх потенційних перепон у навколишньому середовищі;
- з тактильними смугами, контрастним маркуванням перших та останніх сходин (до третього поверху) та з маркуванням вхідних скляних дверей (за наявності);
- обладнані пандусом та іншими елементами фізичної доступності;
- облаштовані ліфти відповідно до вимог безбар'єрності.

Бар'єри — це ті перепони, які заважають різним людям отримати доступ до рівних можливостей, і через це не дають їм повністю реалізувати свій потенціал і забезпечити потреби. Дуже часто бар'єри створюють самі люди внаслідок незнання, стереотипів та упереджень. Через це виникає неправильний та незручний дизайн, дискримінаційні процедури і негативне ставлення.

Бар'єри можуть проявлятися по-різному. Наприклад, фізичні — це ті, що перешкоджають пересуванню у просторі: круті сходинки, відсутність ліфтів та пандусів як альтернативи, високі пороги й тротуари тощо.

Рекомендації розроблено з метою їх використання під час відбудови багатоквартирних житлових будинків без бар'єрів для їхніх мешканців.

КВАРТАЛИ БАГАТОКВАРТИРНОЇ ЗАБУДОВИ

1. Місця для паркування автомобілів

Паркувальних місць для осіб з інвалідністю має бути не менш як 10% від загальної кількості квартир (але не менш як одне місце) з розміщенням відповідно до прим. 1 п. 6.1.8 та п. 10.8.4 ДБН Б.2.2-12:2019. Паркомісця повинні позначатися дорожніми знаками та горизонтальною розміткою відповідно до Правил дорожнього руху з піктограмами міжнародного символу доступності.

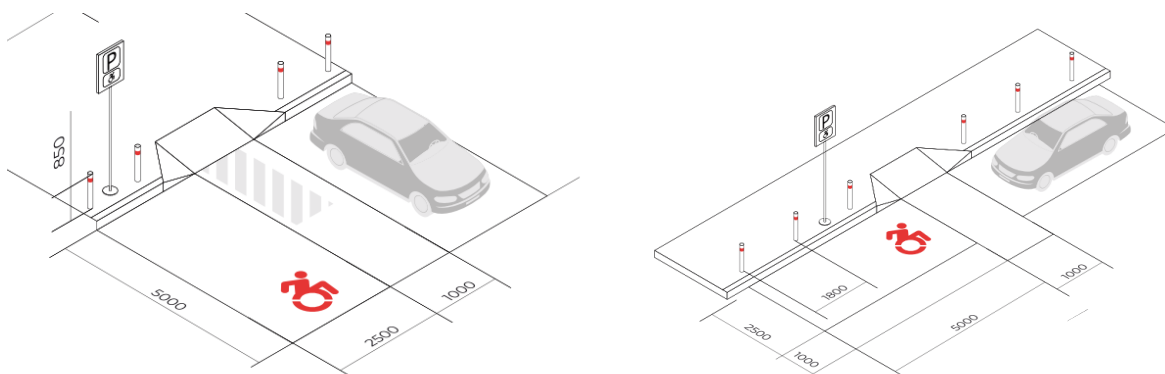
Місця для паркування особистого автотранспорту осіб з інвалідністю або транспорту, який перевозить осіб з інвалідністю, рекомендується розміщувати поблизу входу до будівель і споруд, але не далі ніж 50 м. Ширина зони для паркування автомобіля особи з інвалідністю повинна бути не менше ніж 3,5 м.

Розміри паркувальних місць для людей з інвалідністю, які розташовані паралельно бордюру, повинні забезпечувати доступ до задньої частини автомобіля, щоб використовувати пандус або підйомний пристрій.

Ширина паркомісця має бути з врахуванням того, щоб могло виїхати з авто та розвернутись крісло колісне або дитяча коляска.

Паркувальні місця для людей з інвалідністю:

- має чітко окреслені зони та відповідні знаки;
- мінімум **10%** відведено під місця для паркування людей з інвалідністю;
- біля паркувальних місць для людей з інвалідністю має бути пониження тротуару до дороги з ухилом до **8%** ;
- біля паркувальних місць для людей з інвалідністю має бути відповідний інформаційний знак;
- паркувальні місця для людей з інвалідністю повинні знаходитися не далі, ніж 50 м від входу до будинку;
- паркувальні місця для людей з інвалідністю повинні бути шириною 3,5 м, довжиною 5 м.

Антипаркувальні стовпчики:

- розмір стовпчика має бути 850-900 мм;
- верхівка стовпчика має бути контрастного кольору відносно середовища навколо та світловідбиваюча;
- стовпчики рекомендовано розміщувати з кроком 1,8 м;
- функцію антипаркувальних стовпчиків виконують також вазони з квітами та кущі з щільним покривом.

ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення п. 5.4.1.

ДСТУ 8751:2017. Безпека дорожнього руху. Огородження дорожні і напрямні пристрої. п.6.1.1

ДБН В.2.3-15:2007. Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів. п.5.3

2. Освітлення

Освітлення тротуарів повинно бути однорідним: рівномірним та достатньо яскравим для виявлення всіх потенційних перепон у навколишньому середовищі.

Освітлення посилюють у зонах короткотривалого відпочинку, поблизу ґанків, сходів та пандусів.

Опори освітлення розташовуються на відстані **0,5 - 1,5 м** від проїзної частини залежно від категорії вулиці. Відстань між опорами освітлення зазвичай у **2,5 - 3 рази*** перевищує висоту опори.

Знаки (показчики) мають бути крупними і максимально освітленими.

ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. пункт 9.5

3. Виїзд з прибудинкової території

Облаштовується на одному рівні з тротуаром, забезпечуючи пріоритет пішоходів.

Обладнується антипаркувальними стовпчиками та попереджувальними тактильними смугами з обох сторін виїзду.

Безпосередньо біля виїзду не допускається розташування елементів благоустрою та озеленення вище 50 см. Це забезпечує видимість пішоходів для водіїв, що здійснюють поворотний маневр.

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів п. 6.4.4

4. Паркувальні місця для велосипедів

Поруч із вхідними групами житлових будинків за бажанням мешканців може розміщуватися паркінг для тимчасової стоянки велосипедів. Мінімальна довжина місця для перпендикулярного велосипедного паркування — 2 м.

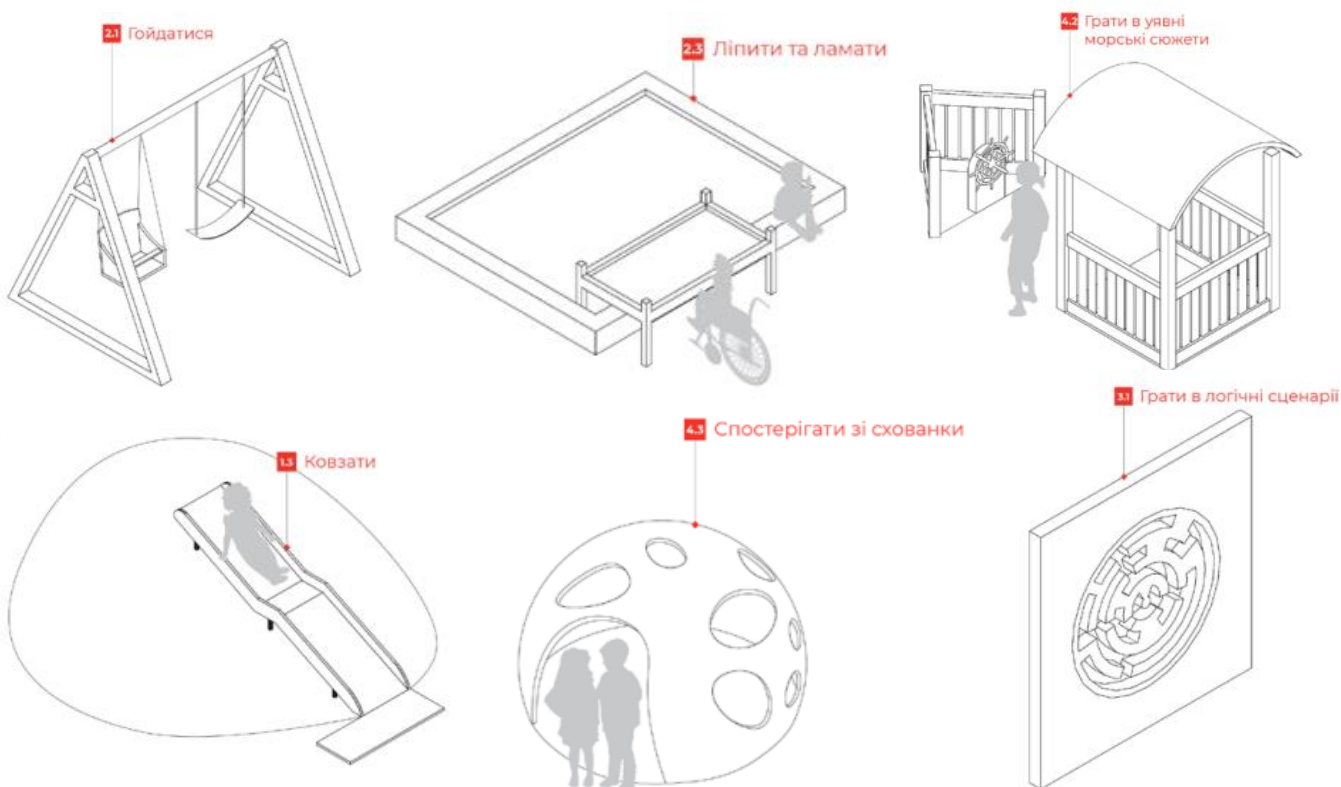
Рекомендована відстань між стійками велопарковки — щонайменше 0,6 м, мінімальна ширина проходу вздовж паркування з припаркованим велосипедом — 1,2 м.

ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів п. 5.3.13

5. Дитячі майданчики

Діти віком від 3 до 7 років активно користуються самокатами та велосипедами, тому в межах майданчиків для ігор дітей такого віку доцільно передбачати невеликі велопішохідні доріжки (0,9 м завширшки).

На таких майданчиках варто розміщувати тематичні ігрові комплекси з фізкультурними та розвивальними елементами. Схвалюється облаштування штучного рельєфу. Розміщуючи обладнання, необхідно дотримуватися мінімальних відстаней безпеки.

ДСТУ EN 1176-2:2019 Устаткування та покриття дитячих ігрових майданчиків. Частина 1-4.

**ВХІДНА ГРУПА ДО
БАГАТОКВАРТИРНОГО
БУДИНКУ**

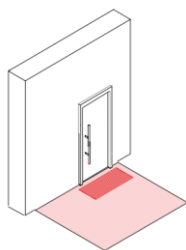

1. Ганок

Вхід до будинку слід влаштовувати на рівні позначки тротуару за умови влаштування твердого покриття з обладнанням водовідведення та улаштуванням антикригових електричних кабельних систем.

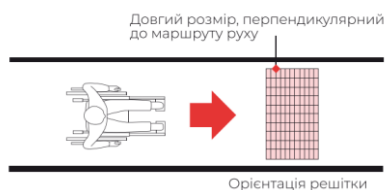
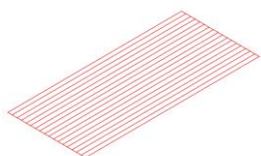
ДСТУ- Н Б В.2.5-78

Зона навколо входу до будівлі чи споруди повинна мати вільний відкритий простір для маневрування на кріслі колісному (діаметром 1,5 м) та можливість комфортного відкривання дверей з урахуванням віконця конс'єржа поруч.

2. Придверний піддон

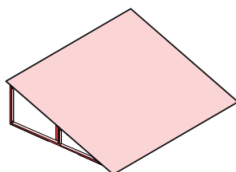
Збирає залишки атмосферних опадів та бруду. Сам по собі є тактильною інформацією для осіб, що користуються білою тростиною. Має бути врівень з поверхнею, на якій вмонтований та мати чарунок не більше 0,015 м в напрямі шляху руху. Якщо є чарунок – попереджувальна тактильна плитка не потрібна.

3. Захист від атмосферних опадів

Захисна конструкція від атмосферних опадів, що дає необхідний затінок. Має покривати собою всю буферну зону ганку.

Неприпустимим є скидання атмосферних опадів з даху або системою водовідведення на похилу площину пандуса.

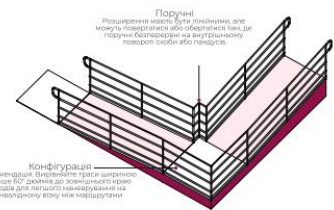
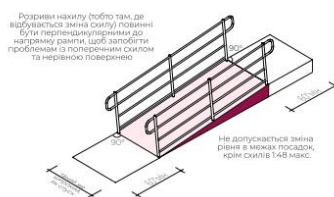
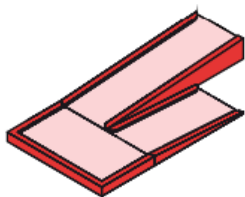
4. Пандус

При **новому будівництві** житлових будинків і громадських будівель та споруд слід застосовувати принципи універсального дизайну, передбачаючи усі входи і виходи будівлі, в тому числі евакуаційні, врівень з землею без влаштування ґанку. При цьому слід передбачати тверде покриття із дренажем та зливостокком.

При **реконструкції** житлових будинків та громадських будівель і споруд допускається зберігання ґанку за умови влаштування пандуса.

Має бути передбачено нахил у 5-8% (макс. 4,5°), ширину провіту в 1,2 м, горизонтальні майданчики 1,5x1,5 м для відпочинку та захисний бортик у 50 мм.

Поверхня або поручні маршу пандуса повинна візуально контрастувати з горизонтальною поверхнею на початку і в кінці пандуса. Допускається для виявлення граничних поверхонь застосування світлових маячків або світлових стрічок.

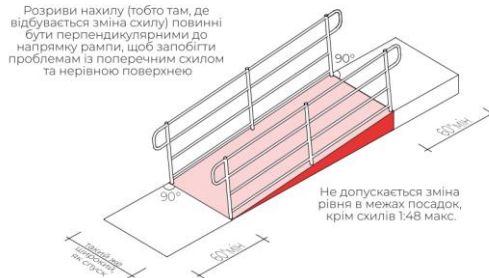

Пандуси краще проєктувати прямі, г-подібної або п-подібної форми, без заокруглень. Вимоги до пандусу:

- Ширина пандусу для проїзду в провіті 1,2 м для одностороннього руху, 1,8 м для двостороннього;
- Висота пандусу у співвідношенні 1:20 для перепаду висоти 0,5 м та більше. Довжина пандусу залежить від висоти;
- Максимальна висота одного підйому пандуса залежить від куту нахилу. Таким чином, пандус співвідношенням 1:20, рекомендовано робити максимум 10 м у довжину.
- Після кожного підйому потрібно облаштовувати горизонтальні майданчики глибиною не менше 1,5 м.
- Вздовж пандусу, по бічних краях, та вздовж відкритих стінок майданчиків для розвороту чи відпочинку, повинні бути поріжки висотою 5 см, щоб передні колеса крісла колісного не вислизали;
- На початку та наприкінці пандусу має бути вільна зона 1,5 м у глибину та довжину, яка відповідає ширині пандусу. В межах цієї зони не розміщують об'єкти та не відчиняються двері;
- Поверхня пандусу жорстка.

Світовий досвід

Горизонтальні майданчики для відпочинку слід передбачити як у нижній, так і у верхній частині пандуса. Вони повинні мати невеличкий нахил співвідношенням щонайбільше 1:48, щоб запобігти накопиченню води.

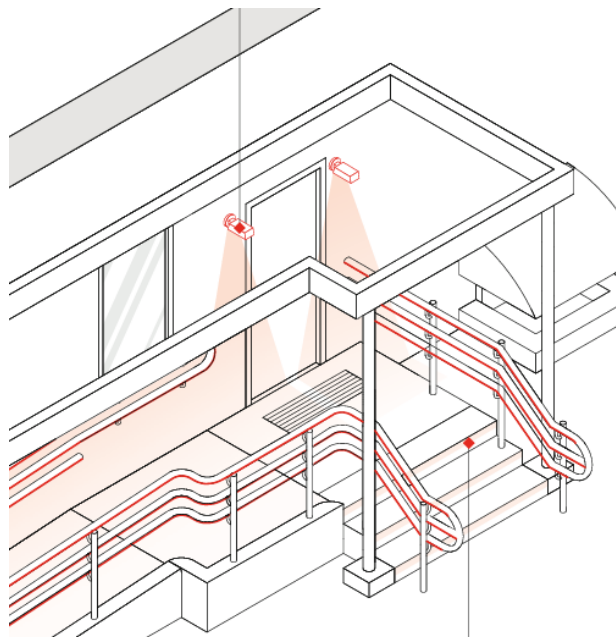

Передбачити накриття над головним входом в будівлю.

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. п. 6.3.2, дод. Д

5. Освітлення входних розпашних дверей

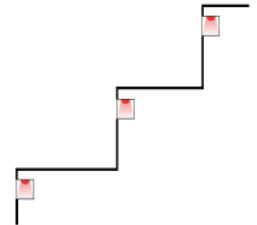
Низькорівневі вбудовані світильники не створюють відблисків. Якщо простір на стіні обмежений, перевагу рекомендовано віддати одному світильнику, розміщеному на стороні дверей, що відкривається, тобто зі сторони дверної ручки. Від краю дверей до освітлення мінімум 270 мм. Висота розміщення 2,1 м.

6. Освітлення сходів

Освітлення зовнішніх сходинок і пандусів має бути розташоване так, щоб чітко виділяти поверхні східців та ухили пандусів. Освітлення не повинно створювати тіні на сходах або пандусах, оскільки це маскує зміни рівня та становить небезпеку. Сходи мають бути спроектовані з передніми кромками, які чітко контрастують за кольором.

Варіанти монтажу джерела та напрямку світла

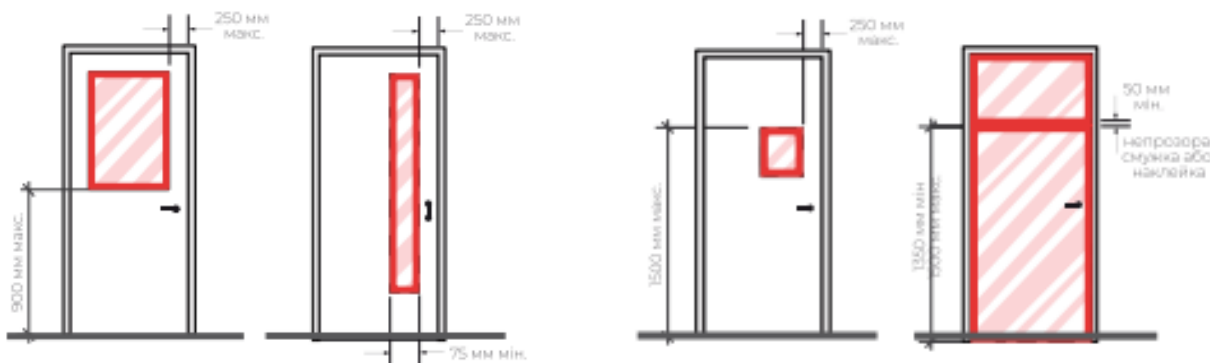
ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення п. 8.5.27

7. Видимість неавтоматичних дверей

У фізичному просторі має бути інтуїтивно зрозуміло, у які саме двері необхідно заходити та здалеку ідентифікувати, де саме вони розташовані, якщо двері не контрастують до фасаду. Стандартна контрастність елементів становить різницю у LRV 30 між елементами, які мають контрастувати.

Скляні панелі частково зашкленених дверей мають розміщуватися доволі низько, щоб люди, які використовують засоби пересування, могли бачити, що відбувається з іншого боку дверей (тобто максимальна висота — 900 мм до нижнього краю скління).

Прозорі полотна дверей повинні виконуватися з ударостійкого матеріалу, а нижня частина скляних дверних полотен повинна бути захищена протиударною смугою. Вхідні двері необхідно проектувати без порогів. За необхідності влаштування порогів висота кожного елемента порогу не повинна перевищувати 0,02 м. Усі пороги повинні бути контрастно виділені.

8. Сходи вхідної групи

Тактильні і візуальні елементи

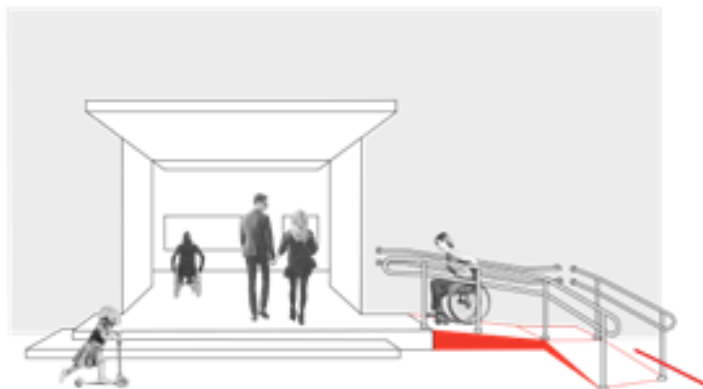
Тактильне контрастне попередження та контрастні поверхні на першій та останній сходинці допомагають вчасно зорієнтуватися на перепаді висот як людям з порушенням зору, так і тим, хто в момент втратив концентрацію через роботу та розумові навантаження.

Наноситься контрастне маркування тоді, коли неможливо досягти візуального контрасту за допомогою матеріалів.

Попереджувальні тактильні смуги повинні мати таку саму ширину, як і сходові марші. Вони обов'язково встановлюються паралельно до сходів чи перепадів висот, на відстані 300 мм від краю. Розміщуються смуги на початку та в кінці сходових маршів.

Пандус встановлюється при реконструкції, коли неможливо зробити рівний пологий вхід через зміни рельєфу.

**ОБЛАШТУВАННЯ
ВСЕРЕДИНІ
БАГАТОКВАРТИРНОГО
БУДИНКУ**

1. Вестибюль

На 1-му поверсі в головному вестибюлі передбачити місця для розташування поштових скриньок.

Вхідний тамбур передбачити згідно з ДБН В.2.2-15:2019 «Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення».

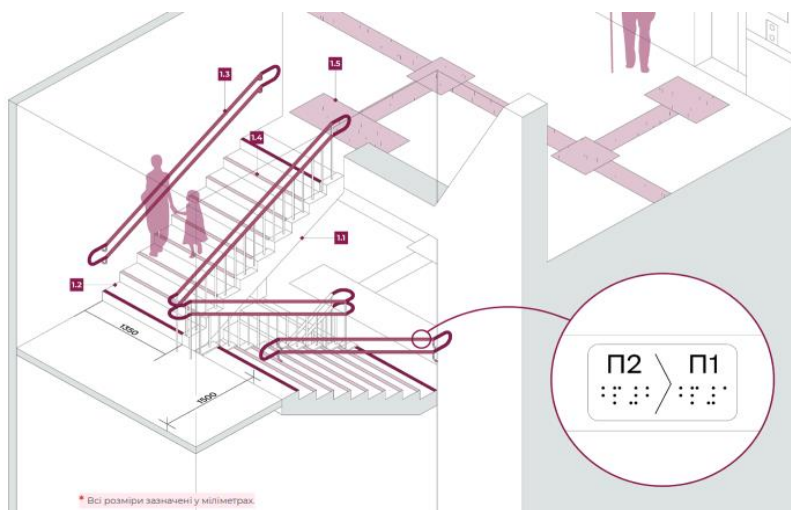
2. Сходова клітина

Ширина маршу сходів загального користування всередині будівлі повинна бути не менше ніж 1,35 м з влаштуванням поручнів.

Усі сходинки в межах маршу повинні бути однакової геометрії і розмірів щодо ширини проступів і висоти підйому сходинок.

Контрастне маркування повинне бути видно людям, які підіймаються і спускаються по сходах.

Сходи повинні бути рівними, суцільними, з підсходинками (лицьова вертикальна частина сходинки), із шорсткуватою поверхнею. Край сходинки не має виступати за рівень підсходинки. Поперечний уклон зовнішніх сходинок повинен бути в межах 1-2 %. Ширина проступів сходів, крім внутрішньоквартирних, повинна бути не менше ніж 0,3 м, а висота підйому сходинок – не більше ніж 0,15 м. Уклони сходів повинні бути не більше ніж 1:2. Ребро сходинок повинно мати заокруглення радіусом не більше ніж 0,02 м. Бічні краї сходинок, що не примикають до стін, повинні мати бортики заввишки не менше ніж 0,02 м.

На верхній або бічній, зовнішній відносно до маршу поверхні поручнів перил повинні передбачатися рельєфні позначення поверхів у тактильному вигляді та (або) шрифтом Брайля. На кожному поверсі навпроти виходу з ліфта на стіні повинен бути також вказаний номер поверху. Цифра має бути контрастною зі стіною, на якій вона розміщена, розмір символів має відповідати додатку В ДБН В.2.2-40:2018.

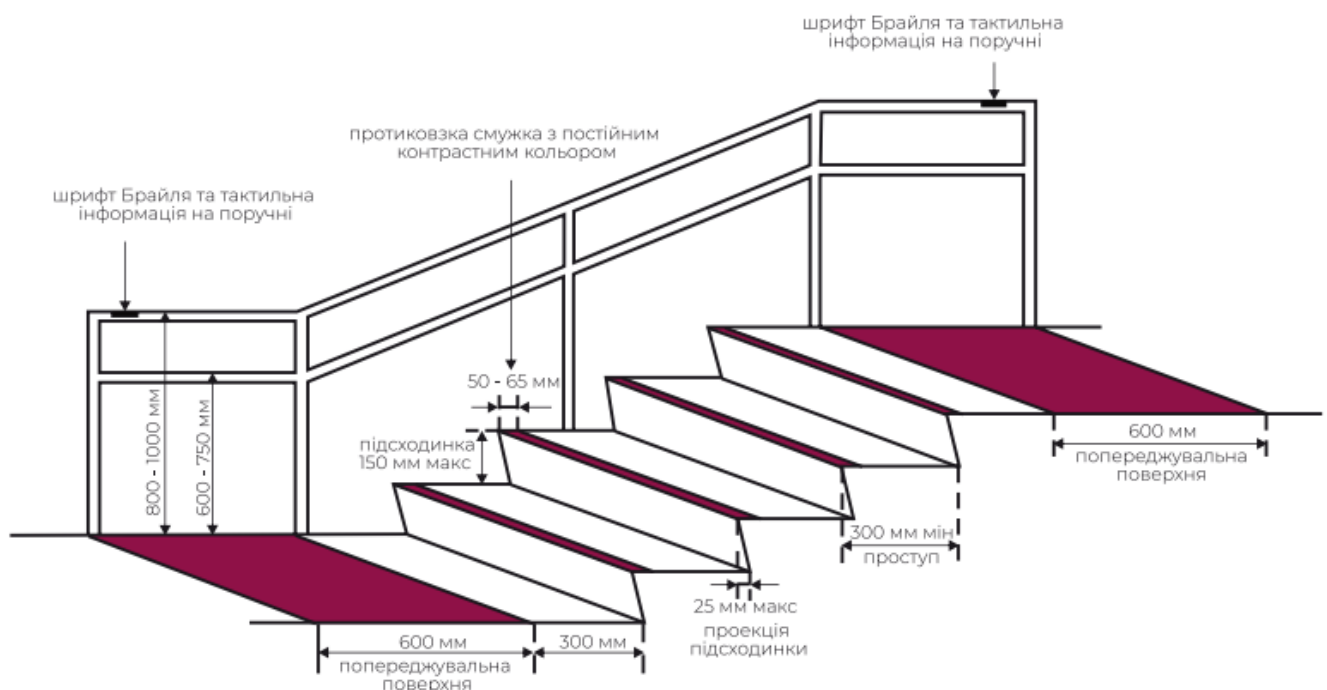
На шляхах евакуації перша та остання сходинки сходового маршу або поручні сходів повинні бути промарковані світловідбиваючими елементами (контрастна фарба, катафоти).

Поручні на сходах

Поручні мають бути з обох боків сходів. Їх варто робити неслизькими та контрастними до стін. Поручні сходів варто розташовувати на висоті 0,7 і 0,9 м, а в закладах дошкільної освіти — на висоті 0,5 м. На початку та в кінці сходів закінчення поручнів мають продовжуватись за межі сходинок на 0,3 м та бути закругленими.

ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення, п. 6.3.1., п. 8.2.10.

Світовий досвід

3. Ліфт

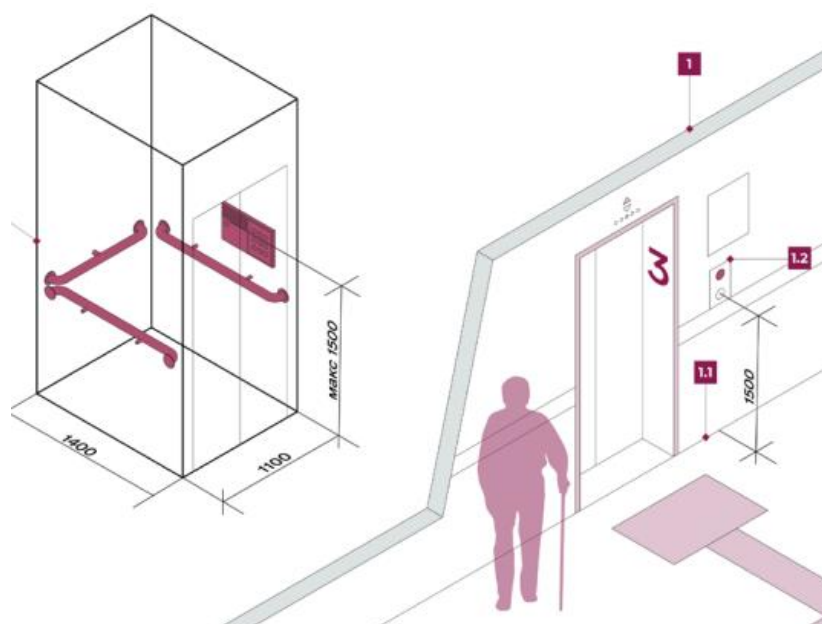
Кабіна ліфта повинна мати внутрішні розміри не менше ніж, м: ширина – 1,1; глибина – 1,4. Для нового будівництва слід застосовувати ліфти із шириною дверного прорізу не менше ніж 0,9 м. У решті випадків розмір дверного прорізу встановлюється за завданням на проектування із шириною дверного прорізу в просвіті не менше ніж 0,9 м.

Рекомендується застосовувати ліфти з кабінами, що мають внутрішні розміри не менше ніж: ширина - 2,1 м, глибина - 1,1 м, та шириною дверного прорізу не менше ніж 1,2 м.

Слід передбачати візуальну та звукову інформативну сигналізацію: процес відкриття/закриття дверей ліфта, поверхи мають супроводжуватись візуалізацією та звуковим сигналом (озвучуватись) біля кожних дверей ліфта.

Біля кнопок у ліфті повинно бути передбачено дублювання інформації в тактильному вигляді та шрифтом Брайля. Текстову інформацію на кнопках слід виконувати збільшеним шрифтом у контрастному співвідношенні кольорів. Висота цифри 0,05 м.

Під час зупинки ліфта рівень підлоги має залишатись в рівень із підлогою поверху (допускається відхилення не більш як 0,02 метра).

Укриття (за наявності)

Проектні рішення захисних споруд та споруд подвійного призначення повинні забезпечувати доступність та безпеку маломобільних груп населення, у тому числі з урахуванням мобільності осіб з інвалідністю різних категорій та їхньої чисельності.

Пішохідні шляхи руху до захисних споруд та споруд подвійного призначення повинні бути облаштовані засобами безпеки, орієнтування та отримання інформації.

Для доступу до захисних споруд та споруд подвійного призначення необхідно влаштувати пандуси.

У разі неможливості влаштування пандуса рекомендується застосовувати розумне пристосування, у тому числі у вигляді підйомних пристроїв, механізмів тощо згідно з вимогами.

Вхідні групи, тамбури, сходи, пандуси, майданчики, приміщення, шляхи руху всередині будівель або споруд, елементи оздоблення та інтер'єру повинні відповідати вимогам ДБН В.2.2-40.

В разі необхідності влаштування порогів в дверних прорізах (вхідних захисних, герметичних або захисно-герметичних дверях тощо), вхід має бути обладнаний відкидним або переносним пандусом.

Доступ маломобільних груп населення до захисних споруд та споруд подвійного призначення рекомендується забезпечувати за допомогою ліфтів.

Ширина (у просвіті) коридорів, пандусів в середині захисних споруд та СПП, що використовуються для евакуації, у тому числі МГН, має бути:

- не менше ніж 1,8 м – при новому будівництві;
- не менше ніж 1,5 м – при реконструкції;
- не менше ніж 1,2 м – при капітальному ремонті.

ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту», п. 5.12, п. 6.20, п. 7.1.1, п. 7.1.2, п. 7.1.4

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд.
2. ДБН В.2.2-15:2019. Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення.
3. ДСТУ Б ISO 21542:2013. Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища.
4. ДБН В.2.3-15:2007. Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів.
5. ДБН В.2.5-28:2018. Природне і штучне освітлення.
6. ДСТУ 8751:2017. Безпека дорожнього руху. Огородження дорожні і напрямні пристрої.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 537 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю».
8. Альбом безбар'єрних рішень. Посібник для проєктувальників та архітекторів публічного простору.
9. Указ Президента України від 03 грудня 2020 року № 533/2020 «Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 443 «Про утворення Ради безбар'єрності».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2023 року № 152 «Про деякі питання забезпечення умов безбар'єрності, енергоефективності та вимог цивільного захисту».
12. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р.

Ілюстрації: Альбом безбар'єрних рішень. Посібник для проєктувальників та архітекторів публічного простору.

Автори:

Рекомендації підготовано Департаментом містобудування та архітектури Київської обласної державної адміністрації, з урахуванням рекомендацій Національної Асамблеї людей з інвалідністю України (Юрій Васильченко), Спілки громадських організацій осіб з інвалідністю Києва (Олександр Ворона) та громадської спілки «Ліга сильних».